

1. Ako se ti priimek konča na er, je to pravopisna in slovniška zmot. Slovenski jezik nima sklonila er, temveč le ar. Piši torej odslej Gračnar, ne Gračner, Kolar, ne Koler, Kumbergar, ne Kumberger, Alič ne Allitsch, Almar ne Almer, Ambrož ne Ambrosch, Bart ne Barth, Benigar ne Beniger, Borar ne Bohrer, Štajarski ne Štajerski itd. Okolnost, da si v krstnem listu pisan s tujim pravopisom, te naj ne zadržuje, se v slovenskem smislu pravilno podpisati, zlasti ker veš, da pohaja kriva pisava iz ponemčujočega Josipovega popisovanja ter imaš v smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. XII. l. 1867. nedotakljivo pravico svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti. Ime in priimek sta del narodnosti. Ako bi ti katera oblast nasprotovala, tedaj vložijo prošnjo na c. kr. namestniku, sklicujoč se na ravnokar imenovani zakon, na svojo narodnost ter na slovenski pravopis, oziroma na pačenje s tujkami. Tvoja osebnost (individualnost) naj ne služi nikdar več tuji narodnosti!

2. Svojemu židovskemu, grškemu, oz. latinskemu krstnemu imenu dajmo — če le mogoče — slovenski izraz. Ne bodimo torej več Jakob, Mihael, Anhalja, temveč Radoslav, Miloš, Ljuboslava itd. To ravnanje utemeljujem s tem, da mi nismo ne židje ne Grki in tudi ne Latinci, temveč smo Slovenci in Slovani, torej gojimo le slovenska, oziroma slovanska imena. S tujimi krstnimi imeni si pačimo svojo narodnost ter se po njih usiljujemo tujim narodom, kakor da bi se jim ponujali, naj nas vsaj imenoma prisvojijo. Raba slovenskih krstnih imen ustreza tudi stremljenju po očiščenju slovenskega jezika tujk.

3. Potrudimo se, govoriti slovenski jezik pravilno, pri tem se oziramo vedno na jezik najbližjih naših bratov Hrvatov in Srbov. Dognano je, da smo Slovenci, Hrvati, Srbi in Bolgari eden jugoslovanski narod, le negovanje (kult) posameznih narečij je ustvarilo razlike med temi jeziki. Najmanjše razlike odpravimo takoj. Ne govorimo i ne pišimo več »v šoli« temveč »u šoli«, »uzkrisiti«, mesto »vzkristi«, »ustati« mesto »vstati«, naš v je namreč poluglasni u, Hrvati i Srbi ne poznajo v, temveč le u, nadalje govorimo i pišimo njegovej sestrini mesto njegovi, s tem se približamo hrvatskemu i srbskemu »njegovej« (sestrini). Prosimo i zahtevajmo, naj začne tudi uredništva naših časopisov i pisatelji knjig ustrežati tej skupnosti jugoslovanskih jezikov. Proč s slovenskim separatizmom, koji nas od jugoslovanskih jezikov oddaljuje! Jaz strežem že več časa tej skupnosti, a neusmiljeno, menda nevede separatizem goječo uredništvo »Uč. Tov.« mi črta vse moje u, ej, i, broj itd., da sem tudi jaz videti ozkosrčen slovenski separatist = posebnec.*)

4. Ne naročajmo si nobenih tujih časopisov in knjig. Izjema naj bo dovoljena le v onih slučajih, v katerih ni dobiti strokovnih časopisov, oziroma knjig niti v slovenskem niti v hrvatskem jeziku. Slovenski učitelj naročnik n. pr. Tagespošte, oziroma Pedagog. Zeitschrift podpira v dejanju tujo književnost dotične zneske bi lahko naklonil slovenski književnosti, ki se pritožuje nad počim številom naročnikov. Izgovor, da priobči n. pr. Tagespošta najmanje en dan prej sklepe deželnih štajerskih korporacij, ni resno utemeljen; zakaj naša radovednost vendar ne sme biti na kvar razvoju slovenske književnosti in kulturnega napredka narodovega.

5. Izločujmo iz svojega jezika vse nepotrebne tuje izraze ter jih nadomeščajmo s svojimi domačini, n. pr. ne asanacija, temveč ozdravljenje, ne masa, temveč množica, ne adresa, temveč naslov

*) Res je, da vse to črtamo in bomo črtali, oziroma popravljali tudi vbodoče, dokler nas naši jezikoslovci ne uverijo o pravilnosti in potrebi Knafličevih nazorov. Za sedaj se hočemo še držati Levčevega pravopisa, kakor so ga ugotovili naše časopisje in naši jezikoslovci. Tisti u, i in ej so tako malenkostni pripomočki k našemu kulturnemu in jezikovnemu zbližanju, da nam z njimi res ne kaže »pohrvatiti« našega jezika. Pa tudi praktično to ni za naš list. Mi in naši staveci delamo hitro in točno, zato nimamo časa paziti na novotarijo. To je stvar v to poklicanih faktorjev in listov, ki se ukvarjajo z jezikoslovjem. Kadar ti doženejo, da moramo Slovenci s predlogi, končnicami in vezniki služiti združenju Jugoslovanov, bomo tudi mi od svoje strani storili svojo dolžnost. Dotlej pa bomo pisali svoj list v pravilni slovenščini. V današnjem članku smo pustili nekorigiran samo ta odstavek; ako smo popravili ostali rokopis, nas seveda nič ne boli občutek »ozkosrčnega slovenskega separatizma«, kakor se nam zaradi ujev, ejev, ijev in broja tovariš pisateljev ne zdi nič iskrenejši Slovenec, nego se čutimo Slovence mi. Ako nam hoče vbodoče prihraniti delo, naj uvaža naše trmoglavo!

Uredn.

itd. tuje izraze rabimo le tam, kjer nimamo svojih, n. pr. discipliniranje, milje itd.

6. Vsaka učna oseba bodi član katerega učiteljskega društva. Ob letošnjem zborovanju štajerske Zveze se je doznanlo, da je slovenskega učiteljstva neorganiziranega 28%, t. j. skoraj ena tretjina, nemškega pa le 11%, torej smo v stanovski zavezanosti zaostali za njim za 17%. Za koliko odstotkov smo zadaj za nemškimi v narodni zavezanosti, o tem ni nobene razporednosti; zakaj s to zadevo se ne peča na Slovenskem nihče, splošno pa se lahko trdi, da kdor ni stanovsko zavezan, menda tudi ni narodno zavezan. Letošnja 500letnica zadnjega ustoličenja koroških vojvod nam bodi glasen klic: Vsi na krov! Naš stan in narod potrebuje naša pomoč!

7. Ali razmišljaš kaj o našem obrambnem delu? Ali sodeluješ pri njem z besedo, peresom, z doneski? O, nikar ne misli, to ni naša dolžnost, bodo že drugi brez mene opravili. To je dolžnost vsakega stanu, vsakega človeka. Na en ali drug način si dolžan sodelovati, narodova potreba to zahteva. Dohodki Ciril-Metodove družbe se krčijo, da je treba načeti glavnic. Bodi med drugimi tudi plačujoč naročnik v Ljubljani izhajajočega lista »Slovenski Branik«, stane na leto samo 3 K, iz njega črpaš pravno moč, izpodbudbo in pogum za delo, da se ob znani 500letnici zajezi na Slovenskem silni naval ponemčevanja in poitalijančevanja. Glej, na severu se nam meja krči vedno dalje proti jugu! Mal položaj dar, domu na oltar!

8. Pojdi vase, razmišljaj, kako izvršuješ svoje narodne dolžnosti in pravice! Ali sem danes govoril vedno pravilno? Ali sem s svojim govorjenjem uplival izobraževalno na svojo okolico. Ali sem v družbi branil slovensko misel in čuvstvo? Ali sem v šoli vzgajal in poučeval v smislu določb § 71. stalnega šolskega in učnega reda tako, da sem zbujal v učencih ljubezen do slovenske narodnosti? Ali sem, sestavljajoč razdelitev učnih ur, pustil slovenskemu jeziku ves predpisani broj učnih ur, za nemščino pa sem odvezal dotične ure risanja, telovadbi, oziroma drugim manj važnim predmetom. Za nas je slovenščina najvažnejši učni predmet, ki ne sme biti v ničemer prikrajšan. Ali sem dal danes, govoreč z g. okrajnim šolskim nadzornikom, slovenskemu jeziku prednost pred nemščino? Ko me pride nadzorovat g. deželni šolski nadzornik, ga hočem nagovoriti samo slovensko, a če me povpraša, čemu ne govorim nemško, mu hočem lepo odgovoriti: »Nemščino spoštujem, slovenščino pa ljubim; zato bi ji rad izkazal ljubezen in čast govoriti z vami v svojem jeziku.«

Glej, ljuba sestra in brat v poklicu, razmišljanje vpliva blažilno na čuvstvo in mišljenje človekovo, ono ti pove, kaj je bilo prav in kaj ni bilo v redu. Razmišljajmo torej vsi, zlasti se mu posvetimo letos ob 500letnici zadnjega ustoličenja koroških vojvod, s tem bo storjen začetek novega prepoda našega naroda k lepši prihodnosti. (Dalje.)

Kakšne dobrote uživa učiteljstvo na Goriškem!

C. kr. okrajni šolski svet za goriško okolico je uvidel, da je nemogoče izhajati učiteljstvu ob tako mizerni plači in ob taki draginji, zato se ga je on spomnil na svoji seji ter mu blagodušno naklonil draginsko doklado za leto 1914.

Prejelo je: 41 učiteljev po 20 K, 41 učiteljev po 40, 23 učiteljev po 50 K, 30 učiteljic po 20 K, 25 učiteljic po 30 in 1 učiteljica 40 K.

Učiteljstvo je res lahko hvaležno za ta velikodušni dar in lahko z veliko vneto in navdušenostjo izpolnjuje in prenaša težave svojega stanu.

Tako plačujejo v solnčni Goriški toliko opevane pionirje naroda!

Difficile est satiram non scribere! Vsakemu hlapcu in vsaki dekli se dandanes že boljše godi!

DRAG. HUMEK:

Službeni red (pragmatika) za učitelje obrtno-nadaljevalnih šol.

(Dalje.)

2. del. O pravicah in dolžnostih voditeljev in učiteljev.

§ 11. Šolski voditelj zastopa šolo, posreduje v obveščanju s predstojnimi oblastmi in hrani uradni pečat. Če je zadržan, ga nadomešča učitelj, ki je v službi najstarejši, toliko časa, da poveri šol. odbor nadomestitev komu drugemu, ki je potrjen v šolski službi. Da pospeši reden šolski obisk, mora obveščati šolski voditelj z

mojstri; zaradi vzgojne naloge, ki jo ima šola, naj občeje tudi z roditelji.

§ 12. Vsaka o. n. š. mora imeti nastopne uradne spise: matico, inventar, vložni zapisnik, kataloge, razrednice in imenik knjig, če ima šola knjižnico za učence ali učitelje. Katalog vodi razrednik. V razrednice zapisujejo za svoje predmete učitelji, ki so zaposleni v razredih. Prisotnost učencev je nadzorovati, morebitne zamude in odsotnosti pa zapisati. Vse druge spise vodi voditelj, ki je posebno odgovoren za natančno vodstvo matice in šol. inventarja.

§ 13. Voditelj sklicuje in vodi učiteljske konference in pazi na to, da se izvedejo vsi sklepi konferenc. On določa hišni red in pazi na natančno ravnanje po zakonitih določbah in odlokih, skrbi, da so dosledno upoštevati predpisi o zdravstvu v šoli in da odgovarjajo predmeti šolskega inventarja in šolska oprava svojemu namenu in zdravstvenim določbam.

§ 14. V pričetku šolskega leta razdeli voditelj učne stroke in sestavi urnik. Pri tem naj upošteva upravičene želje učiteljskega, če te niso v kvar učnemu ustroju. Voditelj naj posebno gleda na to, da poučujejo posamezniki v okviru svoje učne usposobljenosti, in da jim prisodi le toliko ur, kolikor jih je odmerjenih v dekretu (§ 8). Razdelitev učnih strok in urnik, ki se je o njem posvetovalo učiteljstvo na konferenci, je poslati nadzorniku, da ga potrdi.

§ 15. Šolski voditelj skrbi, da se vrši pouk po predpisanem učnem načrtu in po enotnih načelih, ki so bila ugotovljena na učiteljski konferenci. Obenem ima pravico posežati pouk pri učiteljih, ki delujejo na šoli, ne sme pa pred učenci izrekati graje ali se vtiikati v pouk. Dan hospitacije naj označi v razrednici.

§ 16. Šolski voditelj bodi med poukom po možnosti v šolskem poslopu; pazi naj, da vrši šola nalogo vzgoje in pouka.

§ 17. Učila in knjižnico, ki jo morebiti ima šola, lahko nadzira ta ali oni učitelj, ki je v to določen. Vrhovno nadzorstvo ima pa vedno voditelj (§§ 12. in 13).

§ 18. Če šolski voditelj ob velikih počitnicah ni stalno v šolskem kraju, naj naznani ob pričetku počitnic naslov svojega morebitnega bivališča šolskemu odboru in nadzorniku, da mu je lahko dostaviti uradne spise, ki dohajajo na šolo.

§ 19. Učiteljstvo, ki deluje na o. n. š., je dolžno vršiti zakone in predpise in se ravnati po ukazih šolskih oblasti in šolskih nadzorovalcev. S složnim skupnim delom naj utrdi v ljudstvu zaupanje do šole.

§ 20. Na o. n. š. se ravna službena stopnja posameznih učiteljev iste vrste po številu službenih let. Službena leta je šteti od dneva, ko je nastopil učitelj začasno službovanje. Pri enakem številu službenih let ima prednost starejši učitelj.

§ 21. Učiteljstvo naj vzgaja vajence na pravno-verski podlagi. Navaja naj jih, da spoštujejo cesarja in najvišjo cesarsko rodovino, zakon in družabni red. Z vajenci naj ravna učiteljstvo blagovoljno in naj pravično sodi njih delo, da se zbudi med učiteljem in učencem zaupanje, ki brez njega ni pravih uspehov pri pouku. Obveščanje šole z mojstri, pa tudi obveščanje šole z roditelji bodi zaupanja polno skupno delovanje, ki teži za tem, da vzgoji dober obrtni naraščaj.

§ 22. Učiteljstvo je dolžno, da se točno ravna po času, ki je odmerjen pouku in da izvede vse konferenčne sklepe.

§ 23. Vsak učitelj je tudi dolžan prevzeti posle razrednika, gospodarja ali knjižničarja, če je na vrsti, je dolžan pisati zapisnik učiteljske konference in pomagati voditelju pri vpisovanju. Razrednik piše izpričevala in pomaga pri nadzoru šolskega obiska s tem, da pravočasno izda pismene opomine mojstrom.

§ 24. Razen v slučajih, ki so navedeni v 2. odstavku pričujočega paragrafa, je zagotovljena potrjenim učiteljem pravica do odmeritve tolikoga števila ur in prejemkov, kolikor jih je navedenih v dekretu (§ 8). Enostranska izprememba te določbe ni dopustna.

Če se mora zaradi opustitve kakega razreda ali vse šole, ali zaradi izpremembe predpisanega učnega načrta odpustiti začasni ali v službi potrjeni učitelj, ali če izgubi isti zaradi tega nekaj ur, mora šol. odbor ohraniti dotičnega učitelja v evidenci, da ga zopet nastavi, oziroma uporabi na drugem mestu z istim številom ur.

§ 25. Vsi učitelji se morajo ukloniti izpremembi, ki je bila uvedena iz službenih ozirnov (menjava učnega predmeta, premeščanje i. p.), vendar pa ne smejo biti potrjeni učitelji s tem prikrajšani (§ 24).

§ 26. Z ozirom na učitelje po poklicu, ki so potrjeni kot učitelji na o. n. š., pa se zaradi svoje glavne službe preselejo v kraj, ki ima tudi o. n. š., mora ondodni šolski odbor o. n. š. gledati na to, da jih zopet nastavi v upoštevanjem dosežanih službenih let.

§ 27. Kdor se prostovoljno odpove službi ali jo samovoljno zapusti, izgubi vse pravice, ki izvirajo iz službene pogodbe, ki se neha. Vse eno pa je tak učitelj še lahko disciplinarno kaznovan zaradi prestopka, ki ga je storil pred odpovedjo ali zapustitvijo službe. (Dalje.)

Vabilo

k

proslavi 40letnice

„Savinjskega učiteljskega društva“ na Vranskem v nedeljo dne 28. t. m.

A. Slavnostno zborovanje v šoli ob 11. uri.
B. Banket ob 1. uri v salonu g. Košenine.
C. Koncert ob 8. uri zvečer.

CAN

Vzpored koncerta:

1. F. Juvanec: Na goro. Mešani zbor.
2. E. Adamič: Fantu. Mešani zbor.
3. a) Fr. Drdla: Romanca. Solo za gosli s spremljevanjem klavirja, igra A. Nerat.
b) Sarasate Pablo de Ch. Gounod: Faust. Solo za gosli s spremljevanjem klavirja, igra A. Nerat.
4. Dr. A. Schwab: Se ena . . . Mešani zbor.
5. a) Fr. Liszt: Ernani. Svira na klavirju M. Kokotova.
b) Fr. Liszt: Valse Impromptu. Svira na klavirju M. Kokotova.
6. E. Adamič: Na vrtu. Mešani zbor.
7. Dr. A. Schwab: Večer na morju. Moški zbor.
8. a) E. Adamič: Planinec. Poje baritonist Branko Zemljčič.
b) Dr. B. Ipavec: Romanca iz operete „Ptičnik“. Poje baritonist Branko Zemljčič.
9. A. Andel: Igra kolo . . . Mešani zbor.

Cene prostorov: Od 1. do 3. vrste 2 K; od 4. do 6. vrste 1 K 40 vin; od 7. do 10. vrste 1 K; stojišče 40 vin.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega je zborovalo dne 14. maja t. l. na Rakeku. Udeležba je bila nad vse pričakovanje lepa. Tudi tovarišice so bile častno zastopane.

Predsednik tovariš Punčuh je pozdravil obilo zbrane zborovalce, omenil, da je od lanskega društvenega občnega zbora preminula tovarišica Fr. Valenčičeva ter pozval zborovalce, da se v znak sožalja dvignejo s svojih sedežev. — Prešlo se je takoj nato k dnevnemu redu in razpravljalo o načrtu za poslovni red Zaveze. Vnela se je pri vsaki točki omenjenega načrta prav živahna debata, kar je dokaz, kako pazno zasleduje učiteljstvo našega okraja razvoj centralne organizacije. Sklene se priporočati delegaciji, da potrdi načrt za poslovni red z nekaterimi izpremembami.

Glede sanacije stanovskih listov so bili sledeči predlogi sprejeti:

1. Na »Zvonček« bodi naročena vsaka šola. Tovariši in tovarišice naj zanj agitirajo pri boljše situiranih slovenskih rodovinah, da »Zvonček« naroče za svoje otroke. Na ta način bi se lahko ob majhnem trudu doseglo 2000 naročnikov.

2. »Popotnika« imej vsaka šola in vsak pripadnik naše organizacije, ki mu je količjak mogoče. Na večrazrednicah naj (če drugače ni mogoče) vse učiteljstvo naroči po en skupni izvod ter plača naročnino v enakih delih.

3. Ako se sprejme v načrtu za »Poslovni red« člen V., točka a), bo imel vsak član in članica naše organizacije »Učit. Tovariša«. Poleg tega naj pa bodo tudi Čitalnice in Bralna društva, ki so jim učitelji in učiteljice člani, naročena na naše glasilo. Istotako morajo imeti naše glasilo vsi lokali, ki zahaja vanje učiteljstvo, a naročnina naj se naprej redno plačuje, pa bo »Učit. Tovariš« hipoma postavljen na trdne materialne noge.

4. Za vse tri liste je treba živahne in vztrajne agitacije od moža do moža, od žene do žene.

Prišel je nato na vrsto referat tov. Škofa, ki ga pozneje priobčimo dobesedno.

Iz tajnikovega poročila posnemamo: Društvo šteje 34 članov. Odbor je imel v pretečenem poslovnem letu dve seji, v katerih so se razpravljale razne društvene in stanovske zadeve.

Blagajniško poročilo izkazuje 95 K 42 vin. preostanka.

Pregledovalca računov, tovarišica L. Kosova in tov. Fr. Škof, izjavita, da sta našla račune v redu.

Z vzklikom se je izvolil zopet stari odbor.

Ker nam je voliti letos enega namestnika članom v c. kr. okrajni šolski svet, se sklene priporočati kot kandidata tov. ravnatelja Turka. Brzojavno je pozdravil zborovanje tov. E. Gangl iz Idrije.

Ker je zborovanje trajalo skoro do noči, je moral izlet v prijazni Škocjan, žal, izostati.

Štajersko.

40letnica »Savinjskega učiteljskega društva«. Vsem onim, ki so se že prijavili in ki se nameravajo še prijaviti in udeležiti proslave naše 40letnice, naznanjamo, da ne bo vozil 28. t. m. dopoldne poseben avtomobil na Vransko, ker se hoče večina peljati z normalnim avtomobilom, ki odhaja iz Celja ob pol sedmih zjutraj in pride na Vransko ob pol osmih. Dozdaj se je prijavilo lepo število tovarišev in tovarišic iz različnih krajev. Vemo pa čisto gotovo, da bomo imeli na Vranskem čast pozdraviti še mnogo tovarišev in tovarišic, ki se še niso prijavili. Te nujno prosimo, da se takoj prijavijo glede banketa. Pomisljajo naj, da se ne dá urediti vse v zadnjem trenutku. Da bo marsikateremu ljubitelju glasbe omogočena udeležba pri koncertu, je naročil društvo poseben avtomobil, ki bo vozil ob 7. uri večer iz Celja in se bo vračal po koncertu zopet nazaj v Celje. Imena sodelujočih so nam porok, da se bo vsakdo zadovoljil brojalo od koncerta. Na veselo in mnogobrojno snidenje torej v nedeljo, 28. t. m., na Vranskem ob proslavi 40letnice »Savinjskega učiteljskega društva«.

Saleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo dne 21. t. m., ob pol 3. uri popoldne v Šmartnu ob Paki z nastopnim vzporedom: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Volitev delegata za glavno skupščino Zaveze v Pulju. 4. Razgovor o točkah za uradno konferenco. 5. Slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Trst.

Učit. društvo za Trst in okolico priredi v nedeljo, 28. junija 1914, zborovanje s sledečim dnevnim redom:

1. O samoizobrazbi učitelja potom znanstvenega dela; predava tov. dr. Merhar.
 2. Poročilo predsedstva o tekočem.
 3. Volitev 2 delegatov in 2 namestnikov za zborovanje v Pulju.
 4. Sprejetje poslovnika za šolarske knjižnice.
 5. Slučajnosti.
- Opazka: Kraj naznanimo v lokalnem tržaškem listu. Odbor.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. junija t. l. v Gorici pri »zlatem Jelenu«. Predsednik tov. Križman je naznanil, da se je novi odbor konstituiral. Funkcije so obdržali isti kot minolo društveno leto. Obžaloval je, da ni prišla nobena tovarišica v odbor in to zaradi nesporazumljenja. Prepričan pa je, da se bo novi odbor vedno in povsod potezal tudi za koristi učiteljic, čeravno ni nobene v odboru.

Dalje prečita pismo »Slovenskega političnega društva« v Gorici, v katerem izjavlja, da je vzelo resolucijo, sprejeto na učiteljskem zborovanju v Gorici dne 2. aprila t. l., v znanje. Strinja se popolnoma z resolucijo in obljublja, da bo delalo z vsemi močmi na uresničenje želj učiteljskega ter se zahvaljuje za obljubljeno pomoč pri političnem delu na deželi.

Prešlo se je k poslovnemu redu »Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev«. Poročal je tovariš Urbančič.

Clen I. se sprejme s sledečimi izpremembami:

Ad a): Ustanovi naj se tudi odsek za izdajanje mladinskih listov.

Ad b): Odpade.

Clen II.

Ad e): $\frac{1}{4}$ se izpremeni v $\frac{1}{6}$.

Ad f): Za nujnost predlogov zadošča 10 podpisov.

Clen III. se sprejme.

Clen IV. naj se udeležiti takoj, ko se dobi dovolj denarnih sredstev.

Clen V. se odkloni. Pribijemo pa dejstvo, da sta »Učiteljski tovariš« in »Potopnik« enakovredna Zavezina lista. Moralna dolžnost vsakega zavednega učitelja je, da se naroči na oba lista. Vsako društvo pa naj ima imenik naročnikov in naj agitira z vsjo silo za razširjenje obeh listov.

Clen VI. se sprejme z izpremembo: Ad f): Deficit svojega občnega zbora poravnava Zaveza sama, v kolikor se vrši po njenem programu.

Pri gmotnem vprašanju sporoča predsednik tovariš Križman, da je c. kr. okrajni šolski svet razdelil draginjsko doklado med vse učiteljske okraje, a ne enakomerno.

Zakon, ki je bil sprejet l. 1912, glede stanarine, včevši jo v pokojnino, je predložen v Najvišjo sankcijo.

Akcije glede gmotnega stanja pa stoje jako slabo, ker Italijani vztrajajo pri svojih zahtevah in počejo niti za korak odnehati. Italijanski poslanci bi privolili v to, da bi sprejela dežela plačevanje učiteljskega, zahtevalo pa druge koncesije za to,

ki jih pa slovenski poslanci ne morejo dovoliti. Če se tedaj ne zedinijo, se ne skliče zasedanje. Slovenski samostojni poslanci stoje pa vedno na tem stališču, da se mora učiteljsvu pomagati in se ne sme iti preko tega vprašanja.

O draginjski dokladi je izpregovoril tudi tov. Medvešček. Predlaga, naj se izreče oblasti, ki je dala učiteljsvu tako visoko nagrado v znesku 20 K, primerno zahvalo. O tej nagradi naj se obvesti tudi deželni šolski svet in ministrstvo.

Tov. Mermolja priporoča, naj dela učiteljsvu vedno proti klerikalizmu, ker zastopnika Slovenske Ljudske Stranke v osehah Fona in Rojca tako neopravičeno in na podli način hujskata po shodih kmetov proti učiteljsvu in to zaradi tega, ker prejme učiteljsvu po 20 K draginjske doklade za leto 1914. Pošlje naj se v javnost v vse liste, kakšno nagrado je prejelo tedaj učiteljsvu.

Poslanec Fon se spominja na vsakem shodu učiteljsva, težko mu de, da uživa učiteljsvu za nedelavnost tako visoke plače, poleg tega se mu pa podeljuje še lepe nagrade v znesku 20 K. On pa kot sodnik, kot državni in deželni poslanec prejema za svojo delavnost, ki se tako živo poteguje za ubogega kmeta, komaj 12.570 K, in sicer kot sodnik 6570 K, kot državni poslanec 6000 K, poleg tega še diete deželnega poslanca in razne druge ugodnosti na železnici in drugod. Razen tega mu mora država plačevati še namestnika v uradu. To naj pove na shodih, a učiteljsvu, ki je tako beraško plačano, naj pusti vsaj v miru! Istega naziranja in poln sovraštva do učiteljsva je tudi mirski župnik, sedanjí deželni poslanec Rojec. Vso jezo in sovraštvo do učiteljsva stresata ta dva gospoda poslance, zastopnika Slov. Lj. Stranke, na shodih po deželi in zabavlja čez učitelje zaradi mastne draginjske doklade. Zaraditega je umestno da se objavi v časopisih, kakšno nagrado se je podelilo goriškemu učiteljsvu, da tudi ljudstvo zve, kako krivično se postopa z učiteljsvom in kake prijatelje ima v poslancih Slov. Lj. Stranke.

Učiteljsvu je izvajanje tov. Mermolje z ogorčenjem vzelo na znanje.

Nato so bile sprejete naslednje resolucije:

I. »Goriško učiteljsko društvo« naj pošlje c. kr. okrajnemu šolskemu svetu primerno zahvalo, ki je dal tako visoko nagrado učiteljsvu goriškega okraja. — Obvesti naj se tudi o tej nagradi deželni šolski svet in ministrstvo.

II. Objavi naj se v časopisih, kakšne zneske so prejeli učitelji pri razdeljevanju draginjskih dokladov.

III. Odpošlje naj se deputacijo treh članov k samostojnim poslancem s prošnjo, naj delujejo na to, da se vendar izboljša gmotno stanje učiteljsva.

V deputacijo so bili voljeni tovariši: Ignacij Križman, Peter Medvešček, Anton Možina.

Delegatom k Zavezinem zborovanju v Pulju so bili izvoljeni tovariši: Fr. Bajt, Al. Urbančič, Ig. Križman, Peter Medvešček, in gospe Karla Lebanova in Tereza Pipanova.

Namestniki: Ant. Možina, Josip Berce, Fran Baša, Franc Križman, Ant. Lenarčič.

Pri Zavezinem zborovanju v Pulju bo poročal tovariš Medvešček o preodkazih, ki so namenjeni edino le za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja.

Tovarišice in tovariši maturanti iz leta 1904! Ali bi ne bilo umestno, da praznujemo na primeren način desetletnico mature? Eventualne predloge, kje, kdaj in kako, naj bi se to zgodilo, blagovolite objaviti v našem glasilu. **Mirko Fegic** v Planini.

Književnost.

Odborova seja »Matiče Slovenske« dne 4. jun. t. l. — Predsednik se spominja pok. prof. Skerliča ter poroča o stanju zemljevida slovenskega ozemlja. Sklene se, da se zemljevid na severu in na jugu nekoliko razširi. Vprašanje, ali se naj Costov »depozitum« smatra za ustanovo, ostane še in suspenso. — Pisatelju Trdini se bo mogla pač še letos razkriti v Mengšu spominska plošča; v tej stvari je v zvezo stopiti z lokalnimi društvi. — Razkritja Dositejevega spomenika se Matica udeleži po svojem blaginiku, ravmatelju A. Kodru. — Letos avgusta se skliče shod poverjenikov. Sprejme se »Ustanova Vladimira Iliščiča«, ki naj bo »Matici Slovenski« v pomoč pri izdajanju »Hrvatske knjižnice«.

Srednješolske vesti.

† Zrelotni izpiti na primorskih srednjih šolah. Zrelotni izpiti na primorskih

srednjih šolah z nemškim učnim jezikom bodo sledeče dni: Trst: gimnazija 9. do 14. julija, realka 4. do 10. julija, licej 4. do 6. julija. Gorica: Gimnazija 9. do 16. julija, realka 11. do 15. julija, ženski licej 7. in 8. julija. Pulj: gimnazija 7. in 8. julija, realka 11. do 13. julija.

† **Preiskave proti dijakom v Dalmaciji.** Dalmatinska vlada je uvedla strogo preiskavo proti dijakom, ki so povodom Skerličeve smrti brzojavili v Belgrad svoje sožalje.

† **Srednješolski profesorji in službena pragmatika.** Pri ministrskem predsedniku grofu Stürgku in pri vodji finančnega ministrstva baronu Englu je bila deputacija državne zveze srednješolskih profesorjev v zadevi službene pragmatike za srednješolske profesorje in za uresničenje njihovih materialnih zahtev; Deputacijo je vodil poslanec Kemeter. Ministrski predsednik grof Stürgkh je izjavil odločno, da se bavi ministrstvo ravno sedaj s tem vprašanjem in da se naučno ministrstvo jako zanima zato, da se ustreže željam srednješolskih profesorjev. Deputacija je poudarjala potrebo, da se ne bi rešilo samo vprašanje suplentov, marveč da bi se doseglo tudi za aktivne profesorje to, kar je določeno v službeni pragmatiki in to še pred zaključkom letošnjega šolskega leta.

† **Uniforme za srednješolce v Dalmaciji.** V svrhu lažjega nadziranja srednješolske mladine v Dalmaciji, o kateri se domneva, da je baje posebno dostopna in izpostavljena gotovim izvenrednim vplivom, je dalmatinski deželni šolski svet naučnemu ministrstvu predložil predlog, da se za srednješolce v Dalmaciji obvezno uvede uniforma. Temu predlogu je sedaj ministrstvo pritrdilo.

† **Zagrebsko dijaštvo in proslava Zrinskega in Frankopana.** Ravnateljstva zagrebških učnih zavodov so onim dijakom, ki so se udeležili slavnosti v spomin Zrinskega in Frankopana, v smislu disciplinarnega reda podelili ukor in jim dotične ure vpisala kot neopravičene.

Kranjske vesti.

—r— **Umrla je** dne 14. t. m. v deželni bolnici v Ljubljani učiteljeva soproga gospa Alojzija Čukova v 46. letu svoje dobe. Blagi soprog in materi, ki jo je rešila smrt dolge in mučne bolezni, bodi ohranjen ljub spomin! Preostalih naše izkreno sožalje!

—r— **S seje kranjskega deželnega šolskega sveta dne 15. junija 1914.** Imenovani so: za učiteljo na Jesenicah Treo Ela, za nadučitelja v Banjaloki Mežan Rajko, za nadučitelja v Grosuplju Marn Leopold, za učiteljo v Grosuplju Papula Ida, za učiteljo v St. Lampertu Hirschmann Ana, za nadučitelja v Logu Vrtovce Stanislav, za učiteljo v Logu Kaliger Emilija, za nadučitelja extra statum Vilfan Andrej, za nadučitelja v Žirih Hladnik Leopold, za učiteljo v Žužemberku Zurc Marija, za nadučitelja v Stranjah Komar Maks, za učiteljo v Stranjah Podlogar Marija, za učitelja v Toplicah-Zagorju Račič Božidar, za učiteljo v Gorah nad Idrijo Podobnik Leopoldina, za nadučitelja v St. Vidu pri Žilcah Černjač Karel. Mesto učitelja v Blagovici se še enkrat razpiše.

—V Dolu se namesti šola v tamošnji graščini, nadučiteljevo stanovanje se priredi v stari šoli. Srebotnik se izšola iz Bosiljeve loke in všola v Kuželj. — V Dobropoljah se ustanovi definitivno učno mesto namesto sedanjega provizornega. V Klenoviku se ustanovi nova enorazredna ljudska šola. — Na I. državni gimnaziji v Ljubljani 1915-1916 se ustanovi mesto telovadnega učitelja. — Na mesto c. kr. okr. šol. nadzornika Gabrška se razpiše provizorično mesto glavnega učitelja na c. kr. učiteljski. — Na I. državni gimnaziji v Ljubljani se ustanovi še eno učno mesto. — Šolsko leto na srednjih šolah se konča 4. julija. Starši, ki imajo učence v srednjih in ljudskih šolah v krajih, kjer so srednje šole, lahko prosijo, da se otroci na ljudskih oziroma meščanskih šolah oproste nadaljnega puka po sklepu šolskega leta na srednjih šolah. Ravno tako se oproste učenci, ki so prebili sprejemni izpit za srednje šole.

—r— **S seje deželnega odbora kranjskega** dne 13. junija 1914. Deželni glavar poroča, da c. kr. naučno ministrstvo še ni zavzelo določenega stališča glede novega šolskega zakona, zaradi česar bi odpadlo zasedanje kranjskega deželnega zbora, ki bi se sicer lahko vršilo konec tega meseca ali začetkom julija. — Klerikalci so nalašč napravili tak šolski zakon, ki ga vlada ne more odobriti. Samo zato so ga napravili, da mora kranjsko učiteljsvo še dalje stradati.

—r— **Šolstvo v deželnem odboru.** Deželni odbornik dr. Ivan Zajec ima referate: šolstvo, trgovska šola; gospodinske šole in tečaji; deželni dobrodelni zavodi in javne bolnišnice, izvzemši konsignacij in

oskrbnih stroškov za izvenkranjske bolnišnice; zdravstvo; obrt; visokošolske podpore; ubožne zadeve, izvzemši rekurzov; hiralne in sirotinske ustanove; deželno gledališče; oskrba zanemarijene mladine v salezijanskem zavodu. — Boljšega referenta za šolstvo nima nobena dežela v Avstriji.

—r— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto obojele učiteljice Ivane Pezdirjeve je imenovana za suplentino v Žužemberku Ivana Čečeva. Na mesto učitelja Egidija Schifferja, ki je v svrhu študij na dopustu, imenovana za suplentino na Jesenicah Helena Potočnikova.

**Nihče ne
more ponarejati
Kathreinerjeve
Kneippove sladne kave!**

**Vendar se mnogokrat
varljivo slišno posnema
povsod znana zavojinina
s sliko župnika Kneippa.**

Zatorej se pri nakupu ne
dajte promotiti in zavrnite
vse posnemek!

**Vse drugo kot
Kathreiner, zlasti odprto,
odtehtano blago, je, če je tako
ceno, večinoma mnogo
predrago plačano.**

Štajerske vesti.

—š— **Od nekod nam pišejo:** Minulo nedeljo sem bil na slavlju 40letnega obstanika Učit. društva za ormoški okraj. Lepa slovesnost je bila to. Udeležba častna, govori lepi in pomenljivi, užitek krasen. A kar me je dirnilo neprijetno je dejstvo, da med prisotniki nisem videl vseh tovarišev, ki službujejo v tem okraju. Moral sem slišati, da celo neki prej jako napredni kolega le od strani gleda društvo, v katerem se shajajo njegovi tovariši in tovarišice. Ta tovariš je bil baje isti dan, t. j. na dan slavnosti celo v Ormožu, pa se ni približal kolegom — znamenje, da ga ne zanimajo učiteljske težnje, da mu ni za stik z naprednimi tovariši. Je li res, da je ta tovariš edini v ormoškem okraju, ki ni ud društva, katerega lepa slovesnost nas je vse tako jako navdušila? Smuje li misli za ustanovitve Slomškarije? Ali pa je morda mnenja, da so naše stanovske organizacije vobče nepotrebne? Ako je prvo, mislim, da mu niti tovariš od Sv. Bolienka niti oni od Sv. Tomaža ne priskoči na pomoč.

—š— **Sv. Bolienk pri Središču.** Učiteljsvo štirirazrednice pri Sv. Bolienku priredi dne 21. junija ob 3. uri popoldne v šolskih prostorih šolsko veselico. Na vzporedju je pozdrav, pesmi »Na tujih tleh« (D. Jenko) in »Večerni zvon« (Hladnik), prizor s petjem »Zapuščena sirota«, gledališki igri »Jagode« in »Cista vest« (Gregorič), deklamacija »Knežji kamen« (Aškerc) in živa slika v proslavi 500letnice umeščanja koroškega vojvode na Gosposvetskem polju. Čisti dobiček je namenjen šolarski knjižnici.

—š— **Iz Dobja.** V obrambo. Na dopis »Gorica pri Mozirju« v 23. broju »Učit. Tovariša«, v kojem hoče tovariš g. Pulko za vsako ceno javnosti natveziti, da sem ga s poročili »Roditeljski shodi v Dobju«, »Dan treh kraljev v Dobju« in »Krajni šolski svet v Dobju« napadal, oziroma ga sumničil, se dovoljujem v dokaz neutemeljenosti njegovih trditev ter v svojo obrambo sledeče omeniti. 1. Slabe razmere kake šole imajo lahko svoj izvor a) v starših, b) v otrocih, c) v krajnem šolskem svetu, d) v učiteljsvu in e) v šolskih oblastih. V tukajšnjem poročilu »Roditeljski shodi v Dobju« so bile izrečno našteje tele slabe razmere: Polovica otrok brez knjig, slab šolski obisk, prepozno dohajane na dnevni red, v šolskem proračunu ničesar za uboge učence. Drugih razmer ni bilo naštetih. Vsakomur mora biti jasno, da so povzročitelji teh razmer starši a) neposredno sami, b) posredno po svojih otrocih in krajni šolski svet. Za odpravo teh razmer sem skliceval z uspehom roditeljske shode ter sem po preteku enega leta o tem poročal v »Učit. Tovarišu« za namenom, naj jih blagovoli prirejati, komur se to zdi primerno. Moj namen je bil torej obveščujoč (informativen), ne pa napadalen (ofenziven). Saj ni v poročilu nobenega stavka niti